

Писането на поезия е вътрешен импулс

С Ондржей Заяц ме запозна чешката българистка д.р Ивана Сръбкова и до днес тримата сътрудничим в електронното издание www.iliteratura.cz. Въз основа на разговорите ми с чешкия колега се роди и идеята да превода книга на една от съвременните чешки поетеси Тереза Рийдълбаухова. С Ондржей ни сроди и отношението към поезията и превода и връзката не само с Чехия, но и със Словакия. Благодарение на младия чешки поет и преводач със словашки корени по бащина линия можем да прочетем на чешки език стихове от стихосбирките на Божана Апостолова („Едва я задържам“), Георги Господинов („Черешата на един народ“), Николай Атанасов („Органични форми“), както и цялостния превод на стихосбирката „Лapidариум“ на един от най-известните ни съвременни писатели Георги Господинов.

Ондржей Заяц

Ондржей, ти завършваш българска и сръбска филология в Карловия университет. Защо избра тази специалност?

Винаги съм искал да уча филология. Най-много ме привличаше бохемистиката, но постепенно т.нар. малки езици и литератури ми допаднаха повече. В началото ми бяха интересни историята на двата народа, както и съвременната действителност, но след това започнах постепенно да се ориентирам към литературата им.

С какво предпочиташ да се занимаваш? С езикознание или литературознание и защо?

Определено с литературознание. Преди всичко, защото ме привлича повече. Освен това съвременната българска литература е като цяло непозната в Чехия, така че чувствам и някаква необходимост да я превеждам на чешки език и по този начин да обогатявам чешката литературна среда.

Тази есен излезе от печат стихосбирката ти „Наречена“. Кога започна да пишеш поезия?

Писането на поезия е вътрешен импулс. Пиша стихове вече 10 години. Имам в чекмеджето си две новели и редица разкази. Преди няколко

години зпочна да ме привлича лаконичността на изказа и постепенно се върнах към поезията, на която сега се посвещавам напълно. Но не се отказвам и от прозата.

Кои са любимите ти български автори – класически и съвременни?

От класиците прозаисти предпочитам Йордан Йовков, Емилиян Станев, Алеко Константинов и Йордан Радичков, а от съвременните Милен Русков и Васил Георгиев. От поетите – Яворов и Константин Павлов. От съвременните писатели харесвам Георги Господинов. Интересно ми е да се занимавам с превод на съвременна българска поезия. По-добре е да не изброявам поетите, които бих искал да превода, защото списъкът е дълъг и не искам да забравя някого.

В твой превод излезе стихосбирката „Лapidариум“ на Георги Господинов. Този автор е превеждан на много езици. Защо и ти се насочи към него?

Поетиката на Господинов ми е много близка. Когато за пръв път прочетох „Лapidариум“, веднага разбрах, че това е изключителна книга. Една от малкото книги, които съдържат нещо съществено и остават в мен завинаги. Знаех, че тя има какво да каже на съвременната чешка литературна общност. Освен това поезията на Георги Господинов е по-рядко превеждана от прозата му.

За превода ти излязоха вече няколко положителни рецензии – на Одржей Хорак във в-к „Лидове новини“, на Андриана Спасова в списание „Хомо бохемикус“, на Димана Иванова във в-к „Култура“, на Одржей Хануш в списание „Твар“ и др. Смяташ ли да превеждаш български книги на чешки?

От рецензиите за превода ми на „Лапидариум“ най-много ми допада тази на Одржей Хануш в „Твар“. В момента превеждам отделни разкази на Васил Георгиев, но дали ще превеждам друга книга от български автор, ще зависи и от интереса на издателите. Разбира се, че искам да превода в бъдеще повече книги, но първо трябва да довърша обучението си.

Какво мислиш за преводаческата традиция на чешки автори в България? Според теб кои чешки писатели би следвало да се преведат?

На първата част на въпроса ще отговоря трудно. С преводите тук е както и в България. Превеждат се предимно комерсиални книги. Затова по-голяма стойност за мен имат различни списания или интернет сървъри, които не са подчинени толкова на финансовия удар, както печатните книги. Затова поезията трябва да се търси и в медиите. В съвременната чешка поезия има автори, които все още не са преведени на български език и си струва да се появят в България. Може би идеален вариант би бил съставянето на една хубава антология на съвременните чешки писатели и поети. От прозаичните препоръчвам на първо място Михал Айваз с книгата му „Път на юг“.

Има едно шеговито изказване за превода на Евгений Евтушенко: „Преводът е като жената – ако е красив, не е верен, а ако е верен, то почти със сигурност не е красив.“ Съгласен ли си? Какво е нужно, за да е един превод и верен и красив, и възможно ли е изобщо това?

В поезията прилагането на този цитат е вероятно по-уместно. Прозата е напълно различна, въпреки че и там може при превода да се загуби много от красотата на текста и на

Одржей Заяц и Георги Господинов

оригинала. Зависи от преводача, до каква степен ще иска да се придържа към оригинала. Въпреки това мисля, че хубави и верни преводи има много.

Мислиш ли, че могат да бъдат направени някакви паралели в литературата на България и Чехия? Има ли автори със сходна поетика? Съществуват ли някакви взаимни литературни влияния?

Мисля, че поради липсата на достатъчно преводи, взаимното влияние е като цяло разколебано. Двете литератури имат взаимно какво да си предложат, но липсва интерес и усилия в тази насока от страна на по-високи институции – министерства, културни центрове и др.

Какво е твоето определение за превода? Кои са качествата, които

един съвременен преводач трябва да притежава, за да успее?

Зависи от това, какво наричаме успех. Голяма роля играе правилния избор на автор, който човек решава да превежда. Останалото е, според мен, преди всичко въпрос на почтена работа. Да се посвети на превода толкова време, колкото е необходимо.

Днешният Одржей Заяц е поет и преводач. Кой е бъдещият?

Бих се радвал да се посветя на славянското литературознание – най-напред във философския факултет на Карловия университет. Всичко зависи от това дали ще бъде приет да продължи образованието си в по-висока степен. Но при всички случаи ще продължавам да пиша и превеждам.

Димана Иванова

ОНДРЖЕЙ ЗАЯЦ (* 21. 12. 1982)

Живее в Прага. Роден е отново там, въпреки че баща му (както самото име го показва) произхожда от Източна Словакия. Учи българска и сръбска филология във Философския факултет на Карловия университет. Превежда съвременна българска, сръбска и хърватска поезия и проза. Неговата поезия и преводи спечелват награди от няколко конкурса (напр. конкурс за преводи Иржи Леви за превод на стихове от стихосбирката „Черешата на един народ“ на Георги Господинов) и са публикувани в сборници и литературни списания като „Твар“, „Плав“, „Дотики“, „Славянски юг“ и др. През 2009 година излиза преводът му на дебютната поетична книга на Георги Господинов „Лапидариум“ в издателство „Литературен салон“. Рецензии и разговори публикува в списание „Твар“ и в различни електронни издания.